

‘Een overval hoef je in Rotterdam niet alleen te verwerken’

Rotterdamse Team Nazorg HIC biedt integrale slachtofferhulp

Direct na een overval voor, achter en naast de slachtoffers gaan staan. Dat is in een notendop de taak die het Rotterdamse Team Nazorg zichzelf heeft opgelegd. Of het nu gaat om de administratieve afhandeling, het voorkomen van herhaling of de verwerking van de overval. Het team blijft het slachtoffer ondersteunen zo lang als nodig is, stelt Stadsmarinier Nienke Riemersma. “We willen het veiligheidsgevoel herstellen, of dat nu een dag, een week of maanden duurt.”

Het Team Nazorg is een onderdeel van de Rotterdamse aanpak van High Impact Crimes (HIC). Het collegeprogramma #Kendoe 2014-2018 benoemt de aanpak HIC-delicten als één van de drie veiligheidsprioriteiten. Ook in het programma Veiligheid 2014-2018, #Veilig010, is HIC één van de centrale thema's. De enorme impact van deze delicten op de slachtoffers en de wijk, was voor de gemeente de voornaamste reden om de aanpak te introduceren.

Impact

Van alle HIC-delicten hebben (woning)overvallen volgens Riemersma de meeste impact op de slachtoffers. “Je hebt slachtoffers die de volgende dag gewoon weer aan de slag gaan, maar de meeste mensen zijn na een overval wel een tijdje uit de running. Niet zo gek, want het overkomt je in je eigen woning of winkel, de plek waar je iedere dag bent en waar je je veilig wilt voelen.”

Riemersma werkt sinds begin dit jaar als Stadsmarinier High Impact Crimes bij de gemeente Rotterdam. Stadsmariniers worden in de meest kwetsbare wijken ingezet en bij de meest hardnekkige problemen. Overvallen op winkels en woningen is zo'n probleem. Een belangrijk speerpunt uit de aanpak is de aandacht voor slachtoffers. “Onze burgemeester en wethouder vinden het belangrijk dat de gemeente slachtoffers van een overval ondersteunt. Dat ze zien dat er direct actie wordt ondernomen.”

Team Nazorg

Het Team Nazorg biedt slachtoffers namens de burgemeester hulp aan. Het team bezoekt slachtoffers thuis, geeft mentale steun, zorgt voor praktische zaken en staat het slachtoffer bovenal bij in de nasleep van het incident.

‘Vaak gaat het in eerste instantie vooral om goed luisteren. Slachtoffers willen hun verhaal kwijt’

Een sterk punt van het Team Nazorg is dat het direct in actie komt. Nog dezelfde dag of eventueel de dag na de overval is er iemand ter plaatse. “Die kijkt of er nazorg geboden

moet worden. Dat is 90 procent van de gevallen zo.” Alleen in uitzonderlijke gevallen, wanneer twijfel bestaat over de betrouwbaarheid van de aangifte of wanneer de overval heeft plaatsgevonden in het criminele circuit, onderneemt het team geen actie.

Praktische zaken

Het uitgangspunt is het welzijn van het slachtoffer. “Door de snelheid van het eerste contact biedt het Team Nazorg slachtoffers in ieder geval iets van veiligheid. Vaak gaat het in eerste instantie vooral om goed luisteren. Slachtoffers willen hun verhaal kwijt. Tijdens zo'n gesprek wordt ook een inschatting gemaakt of er sprake is van een dusdanig trauma dat er een huisarts moet worden ingeschakeld.”

Daarnaast probeert het team de slachtoffers zo goed mogelijk voor te bereiden op wat ze te wachten staat. Want naast de directe emotionele en soms fysieke impact van een overval, kan de nasleep een lange turbulente tijd zijn. Er moet aangifte worden gedaan, dader(s) worden wel of niet opgepakt en er volgen wellicht rechtszaken. Verder is er de financiële afhandeling. Slachtoffers worden geholpen met het contact met de verzekering en ze worden begeleid bij een eventuele aanvraag van de subsidieregeling van het Schadefonds geweldsmisdrijven.

‘Het is vooral belangrijk dat een slachtoffer zich weer veilig kan voelen in zijn onderneming of woning’

“Als een slachtoffer in eerste instantie niet openstaat voor hulp, maken we de afspraak dat we twee dagen laten nog even contact opnemen”, vertelt Riemersma. “In negen van de tien gevallen blijken slachtoffers dan alsnog graag gebruik te willen maken van ons hulpaanbod. Al tijdens ons eerste bezoek laten we weten dat ze een blijvend beroep op ons kunnen doen. We ondersteunen net zo lang als nodig is. Als een slachtoffer er 80 keer over moet praten om de overval te verwerken, dan luisteren wij 80 keer. Belangrijk is dat een slachtoffer zich weer veilig kan voelen in zijn onderneming of woning.”

Veiligheidsscan

Tijdens het eerste contact, gaat het team standaard na of er in de woning of winkel extra preventieve maatregelen genomen kunnen worden. “Zo wordt er een scan van de woning of het bedrijf gemaakt. Wat is er misgegaan en hoe kunnen we voorkomen dat het nog een keer gebeurt? Bij zo’n veiligheidscheck wordt gekeken of het hang-en-sluitwerk voldoet aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen en of er nog andere preventieve maatregelen kunnen worden ingezet. Het Team Nazorg heeft de digitale deurspionnen en kierstandhouders letterlijk in de achterbak liggen. Bij winkels wordt er gekeken hoe het bedrijf minder interessant voor overvallers kan worden gemaakt. Dan moet je denken aan de opstelling van de kassa, zichtlijnen, de kwaliteit van camera’s, achterdeurbeveiliging en het verminderen van afgeplakte winkelruiten.”

‘Een overval is typisch een vorm van criminaliteit die wat doet met de veiligheidsbeleving in de buurt’

Daarnaast is er oog voor de buitenruimte. Als daar verbeteringen kunnen worden aangebracht, pakt het team direct door. “Als gemeente hebben we natuurlijk een flink netwerk in de stad. We weten in alle buurten en wijken wel hoe de hazen lopen. Dus als er bijvoorbeeld een probleem is met de straatverlichting waardoor de overvaller ongezien zijn slag kon slaan, dan weten we wie we moeten bellen om dat op te lossen.”

Aandacht voor omwonenden

Naast de nazorg voor de slachtoffers zelf, heeft het team ook aandacht voor omwonenden. Een overval is typisch een vorm van criminaliteit die wat doet met de veiligheidsbeleving in de buurt. Wanneer een overval de gemoederen in een buurt flink bezighoudt, organiseert het team samen met de collega’s in het gebied en de wijkagent een bijeenkomst.

‘Het uitgangspunt is: hard aanpakken als het moet en helpen waar nodig. Want vaak is er ook voor de daders gewoon hulp nodig’

Naast de zorg voor slachtoffers, besteedt de Rotterdamse aanpak ook veel aandacht aan daders. Elke Rotterdammer die wordt veroordeeld voor een High Impact Crime - een zogenaamde HICer krijgt een intensieve persoonsgerichte aanpak. “We praten met alle daders die zijn opgepakt voor een HIC-delict. Die gesprekken vinden bij hen thuis plaats. We willen weten wat ze bezielt om een overval te plegen, maar ook wat deze persoon nodig heeft om uit de criminaliteit te stappen.”

Maatwerk

Dat is maatwerk, want ‘dé overvaller’ bestaat volgens Riemersma niet. “Je hebt het over een doelgroep die enorm varieert. Door de problemen eerst goed in kaart te brengen, kun je uiteindelijk de juiste interventies inzetten. Het uitgangspunt is: hard aanpakken als het moet en helpen waar nodig. Want vaak is er ook voor de daders gewoon hulp nodig.” “Het weer op orde brengen van hun leven na detentie verloopt vaak moeizaam. Ze overzien vaak niet wat er allemaal geregeld moet worden en missen de aansluiting met de maatschappij. De ervaring is dat ze zonder de juiste ondersteuning via verkeerde vrienden opnieuw in de problemen komen.”

Dalende trend

Want de Rotterdamse aanpak blijkt zeer succesvol. Sinds de start in 2012 laten de overvallen, woninginbraken en straatroven een dalende trend zien. Begin dit jaar kon burgemeester Ahmed Aboutaleb de Rotterdamse gemeenteraad zelfs mededelen dat er in 2016 sprake was van een daling bij overvallen van maar liefst 48 procent ten opzichte van 2012.

‘Ik denk dat je alleen succes kunt boeken door de het probleem integraal aan te pakken en door alle partijen hun rol te laten spelen’

Dat resultaat is volgens Riemersma vooral te danken aan het feit dat alle partijen die een rol spelen bij de aanpak zich bewust waren van de noodzaak. “Denk aan de gemeente, politie, justitie en de zorg. Maar ook woningcorporaties spelen, door verbetering van hun hang-en-sluitwerk en het organiseren van buurtschouwen, een belangrijke rol bij de preventie van

criminaliteit. Ik denk dat je alleen succes kunt boeken door het probleem integraal aan te pakken en alle partijen hun rol te laten spelen.”

Bij de les houden

Riemersma ziet het als haar taak om alle betrokken partijen alert te houden. De aanpak van HIC delicten vergt volgens haar een lange adem, van alle partijen. “Omdat de problematiek nooit geheel zal verdwijnen, kan er geen sprake zijn van een tijdelijke aanpak. Je moet je er in vastbijten en niet meer loslaten. Mijn rol is iedereen daarvan bewust te houden en partijen waar nodig aan boord te houden. Juist nu de aantallen dalen, moet je niet achterover gaan hangen. Innoveren, niet verslappen, iedereen bij de les houden. Daarnaast probeer ik de focus op de lange termijn te houden. Op korte termijn kun je wel snel successen boeken, maar ik ben veel meer geïnteresseerd in een duurzaam resultaat.”

‘Na een daling van het aantal overvallen verslapt de aandacht weer, met steevast forse stijging van het delict als gevolg’

Het is tot dusver niet gelukt om het cyclische verloop van de HIC-delicten langdurig te doorbreken. Na een daling verslapt de aandacht weer, met steevast forse stijging van het delict als gevolg. Het is de uitdaging om dit cyclische verloop te doorbreken. De ambitie voor 2017 en 2018 is dat het aantal HIC-delicten, jaarlijks blijft dalen. “Maar we moeten wel realistisch zijn. Een sterke daling met tientallen procenten, zoals in de afgelopen jaren, is niet te verwachten. Het is al een hele uitdaging om het aantal overvallen op dit lage niveau te houden. Het is een illusie om te denken dat we overvallen kunnen uitroeien. Zolang er cash geld in omloop is, zullen er overvallen plaatsvinden.”

Dat is voor Rotterdam de reden om voorlopig met het team door te gaan, ondanks het feit dat de een-op-een-begeleiding arbeidsintensief is. “Klopt, en ja, dat kost geld. Maar het team levert zo veel op. In een situatie met een enorme impact ga naast je inwoners staan. Juist op zo’n moment is het belangrijk dat je je gesteund voelt door de gemeente. Slachtoffers laten weten dat ze de nazorg enorm waarderen. Omdat ze zien dat er snel actie wordt ondernomen, maar zeker ook omdat het contact blijft.”

Roeping

De meerwaarde van de Rotterdamse werkwijze is inmiddels ook door andere steden opgemerkt. Vooral voor de integrale aanpak is veel interesse. Riemersma benadrukt wel dat een nazorgteam vraagt om gespecialiseerde medewerkers. “Je kan niet de eerste de beste ambtenaar met wat ruimte in zijn agenda dit er even bij laten doen. Het team vormt voor het slachtoffer de directe lijn naar de politie, de gemeente, het Openbaar Ministerie, de verzekeringsmaatschappijen en Slachtofferhulp. Je hebt mensen nodig die weten wat het is om met slachtoffers om te gaan, die veiligheidsscans kunnen uitvoeren voor winkels en woningen én die weten welke instanties aanvullende hulp kunnen bieden. Gemeenten mogen mij voor advies in ieder geval altijd bellen.”

CONTACT

Nienke Riemersma
 Stadsmarinier High Impact Crime
 Gemeente Rotterdam
 T 06 51 71 85 43
 E nm.riemersma@Rotterdam.nl
 I www.rotterdam.nl